

KLAGANDE

████████████████████ ████████████████████

Ombud: Nicholette Tuza
Humana Assistans AB
Box 184
701 43 Örebro

MOTPART

Vård- och omsorgsnämnden i Katrineholms kommun

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Linköpings dom den 17 mars 2016 i mål nr 7637-15,
se bilaga A

SAKEN

Personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa
funktionshindrade

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten avslår överklagandet.

YRKANDEN M.M.

██████████ yrkar att kammarrätten, med ändring av förvaltningsrättens dom, beviljar honom personlig assistans för tillsyn som ett övrigt behov med tre timmar per dag, alternativt i annan omfattning som kammarrätten finner skälig.

Vård- och omsorgsnämnden i Katrineholms kommun (nämnden) motsätter sig bifall till överklagandet.

VAD PARTERNA ANFÖR

██████████

Behovet av tillsyn ligger inte inom ramen för det kammarrätten har att pröva. Nämnden har vare sig i sitt beslut eller i förvaltningsrätten förnekat förekomsten av tillsynsbehovet. Nämnden har istället ansett att tillsynen tillgodoses av anhöriga. Kammarrätten ska därmed pröva om det finns skäl att avslå assistans för tillsyn med hänvisning till familjesamvaro. Det framgår av praxis att en sådan avslagsgrund inte är godtagbar när det gäller ett vuxet barn.

Det är olika kriterier för tillsyn som grundläggande behov och tillsyn som övrigt behov. Det finns inte fog för att uppställa krav på att tillsyn som övrigt behov kräver frekventa ingripanden, kommunikationssvårigheter eller särskilda kunskaper. En sådan syn är en inskränkning jämfört med praxis. Tillsyn som övrigt behov avser att förhindra att en skadlig situation uppstår för den enskilde och det är tillräckligt att tillsynen utövas inom hörbart avstånd.

Han åberopar ett utlåtande från sin dagliga verksamhet.

Nämnden

Det som skiljer aktiv tillsyn från tillsyn är huruvida det krävs ingående kunskaper om den enskilde för att utöva tillsynen. Det ska röra sig om hjälp som hindrar den enskilde från att skada sig själv, andra och egendom. Eftersom aktivering och motivation till sysselsättning inte kan anses utgöra grund för att det ska anses krävas tillsyn, är frågan om [REDACTED] behov av stöd i samband med epileptiska anfall berättigar till stöd.

[REDACTED] får epileptiska anfall vid något eller några tillfällen per månad. Av genomförandejournal för år 2016 från daglig verksamhet och korttidsvistelse framgår att [REDACTED] i samband med nyttjande av dessa insatser har fått sammanlagt två anfall. [REDACTED] har behov av att häva anfall om de inte avtar efter två–tre minuter och han behöver då hjälp att få kramplösande medicin. Det är svårt, och i någon mening knappast ens möjligt, att förutse när anfall kommer. Eftersom det rör sig om ett begränsat behov av stöd berättigar det inte till tillsyn som ett annat personligt behov. Det krävs således inte ständiga, eller i vart fall frekventa, ingripanden.

UTREDNINGEN I KAMMARRÄTTEN

Av utlåtande den 8 april 2016 från Pia Mikaj, handledare vid daglig verksamhet vid Resurscenter, framgår bl.a. följande. [REDACTED] har behov av struktur. Utan stöd skulle han inte utföra något. När han är på daglig verksamhet jobbar de en till en med honom för att han behöver ständigt stöd och tillsyn. Personal är med honom i alla situationer. De lämnar aldrig honom ensam p.g.a. hans krampanfall/epilepsianfall. När anfallen kommer behöver han höra en lugnande röst och att man ser till att han inte skadar sig eller ramlar. [REDACTED] kan inte uppmärksamma faror. Han kan bli påkörd. Han har svårt med orienteringsförmågan och det förekommer att han går in i fel arbetslokaler. Han vet inte vart han ska gå, utan skulle kunna följa med den som går bredvid honom som kan vara någon som inte har anknytning till

honom. [REDACTED] får stöd och hjälp i alla situationer han hamnar i på jobbet för att komma vidare och kunna utföra det som ska göras.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

[REDACTED] är beviljad personlig assistans med 43,52 timmar per vecka. Mot bakgrund av vad nämnden anfört i såväl kammarrätten som förvaltningsrätten anser kammarrätten att det inte är ostridigt mellan parterna huruvida [REDACTED] utöver redan beviljad tid, har behov av tillsyn som medför rätt till personlig assistans. Kammarrätten har därför först att ta ställning till om [REDACTED] har ett sådant behov.

Enligt [REDACTED] grundas hans behov såvitt nu är aktuellt dels i att han kan få epileptiska anfall, dels i att han inte uppmärksammar faror i sin omgivning. Av [REDACTED] överklagande till förvaltningsrätten framgår att han anser att han har ett tillsynsbehov all sin vakna tid men att han har valt att begränsa sitt yrkande eftersom han vill ha tid att umgås med sin familj utan assistenter.

Det har inte gjorts gällande och det finns inte heller stöd för att [REDACTED] har behov av aktiv tillsyn av övervakande karaktär som förutsätter ingående kunskaper om honom, dvs. tillsyn som ett grundläggande behov. Eftersom [REDACTED] dock har beviljats personlig assistans för andra grundläggande behov har han även rätt till personlig assistans för tillsyn som inte räknas som aktiv sådan, om behovet inte tillgodoses på annat sätt (jfr RÅ 2010 ref. 17).

[REDACTED] lider av epilepsi. Enligt hans föräldrar drabbas han av cirka tre anfall per månad. Av läkarintyg från 2011, som dock endast ger stöd för att det förekommer i genomsnitt ett anfall per månad, framgår att anfallen då medförde plötslig medvetandeförlust följt av kramper under vilka [REDACTED] kunde ramla och förolycka sig. I läkarintyg från

2015 anges att [REDACTED] har kramper någon gång per vecka. Det framgår dock inte om denna uppgift är baserad på något annat än upplysningar från hans föräldrar. I intyget från 2015 saknas även en tydlig beskrivning av hur anfallen gestaltar sig. Vad gäller frekvensen av anfallen har nämnden obestritt anfört att [REDACTED] under år 2016 endast har drabbats av två epileptiska anfall under den tid som han har varit på daglig verksamhet respektive korttidsvistelse. Mot bakgrund av vad som framgår av frekvensen av [REDACTED] anfall gör kammarrätten bedömningen att dessa är för få för att bevilja honom assistans i sökt omfattning.

[REDACTED] lider även av autism. I såväl de medicinska intygen som i utlåtandet från den dagliga verksamheten anges att [REDACTED] inte kan lämnas ensam. Av utlåtandet från den dagliga verksamheten framgår att det händer att [REDACTED] går in i fel arbetslokaler. I övrigt innehåller utredningen dock endast allmänt beskrivna risker och några andra exempel på incidenter eller vilken frekvens av ingripanden som krävs framgår inte. Kammarrätten noterar även att det i utlåtandet från den dagliga verksamheten beskrivs att [REDACTED] behov av att ha en person ständigt närvarande även beror på att han behöver stöd i arbetet. Inte heller i denna del ger utredningen stöd för att [REDACTED] har behov av personlig assistans i större utsträckning än vad nämnden har beviljat honom. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 4).

Kammarrättsråden Bodil Stelzer (ordförande), Göran Mattsson och Evalotta Grip (referent) har deltagit i avgörandet.

Föredragande: Kammarrättsfiskalen Christine Lindström

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I LINKÖPING**
Enhet 2

DOM
2016-03-17
Meddelad i
Linköping

Mål nr
7637-15

KLAGANDE

[REDACTED]

Ombud: Nicholette Tuza
Humana Assistans AB
Box 184
701 43 Örebro

MOTPART

Vård- och omsorgsnämnden i Katrineholms kommun
641 80 Katrineholm

ÖVERKLAGAT BESLUT

Vård- och omsorgsnämndens beslut den 5 oktober 2015

SAKEN

Personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

Dok.Id 242447

Postadress
Box 406
581 04 Linköping

Besöksadress
Brigadgatan 3

Telefon
013-25 11 00

E-post:
forvaltningsrattenilinkoping@dom.se
www.forvaltningsrattenilinkoping.domstol.se

Telefax
013-25 11 40

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:00

BAKGRUND OCH YRKANDEN M.M.

Nämnden beslutade den 5 oktober 2015 att bevilja [REDACTED] personlig assistans med ca 43 timmar per vecka. I samma beslut avslogs ansökan vad avser 3 timmar per dag för tillsyn.

[REDACTED] yrkar att han ska beviljas assistans med ytterligare 3 timmar per dag, alternativt i skälig omfattning, och anför i huvudsak följande. Han behöver tillsyn till följd av att han har epilepsi och har svårt att förstå faror. Behovet beskrivs i aktuellt läkarutlåtande. Föräldrarna har inte ett ansvar att tillgodose hans behov utanför arbetstid.

Nämnden vidhåller sitt beslut och anför i huvudsak följande. Enligt nämndens mening finns det inget behov av tillsyn som är medicinskt motiverat eller nödvändigt i övrigt. Att [REDACTED] bor med föräldrarna innebär att det blir naturligt att det ankommer på dem att tillgodose hastigt uppkomna behov. Nämnden påminner om möjligheten att ansöka om bostad med särskild service. [REDACTED] har beviljats tid för aktiva insatser vid epilepsianfall.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Frågan i målet är om [REDACTED] har rätt till personlig assistans med ytterligare tre timmar per dygn för tillsyn med anledning av hans epilepsi samt oförmåga att inse olika faror.

När det gäller epilepsi och det hjälpbehov som sjukdomen medför anses enligt praxis aktiv tillsyn av övervakande karaktär föreligga när sjukdomen medför anfall av en viss frekvens och allvarlighetsgrad och när det krävs särskild kunskap om personen för att kunna ge hjälpen t.ex. på grund av aggressionsutbrott eller kommunikationssvårigheter (se Kammarrätten i

Göteborgs domar den 10 mars 2014 och den 14 juni 2011 i mål nr 5435-10 och Kammarrätten i Jönköpings dom den 2 november 2011 i mål nr 2219-11). Förvaltningsrätten finner att resonemanget är tillämpligt oavsett om behovet ska betraktas som grundläggande eller övrigt personligt behov.

Allmänt uttryckta formuleringar att den enskilde har svårigheter att inse olika faror, oavsett om de är beskrivna i ett läkarutlåtande eller på annat sätt, är inte tillräckligt för att bevilja personlig assistans för tillsyn. Det torde istället vara rimligt att kräva dokumentation från skola, daglig verksamhet eller liknande som beskriver återkommande tillbud av allvarlig karaktär. I målet finns inga sådana uppgifter om [REDACTED]. Såvitt framgår fungerar den dagliga verksamheten bra även utan personlig assistans. Det som framkommit om omfattningen och arten av [REDACTED] epilepsianfall påvisar inte heller ett behov av kontinuerlig tillsyn.

Förvaltningsrätten finner att [REDACTED] inte har rätt till personlig assistans för tillsyn. Även med beaktande av vad han anfört ska överklagandet därmed avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (DV 3109/1D).

Mats Edsgården

I avgörandet har även deltagit nämndemännen Solveig Danielsson, Veronica Duán och Annika Krutzén. Föredragande: Niklas Lindqvist.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Jönköping.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

För att kammarrätten ska kunna ta upp Ert överklagande måste Er skrivelse ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då Ni fick del av domen/beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att besvärshandlingen kommer in nästa vardag.

Om klaganden är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet alltid ha kommit in inom tre veckor från den dag beslut meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nå för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten*.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom två månader* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

För en enskild klagande är sista dagen för överklagande två månader från den dag då han/hon fick del av kammarrättens beslut. Om klaganden fick del av kammarrättens beslut t.ex. den 30 juni måste skrivelsen med överklagande ha kommit in senast den 30 augusti. Om klaganden fick del av beslutet t.ex. den 31 juli, som inte har någon motsvarighet två månader senare, löper tiden i stället ut på slutmånadens sista dag, dvs. i det här exemplet den 30 september. Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nå för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.